

Nh lúc tôi m i đ t chân đ n Hà N i l n đ u tiên trong đ i cách đây g n 15 năm v tr c.

Lúc y Hà N i v n còn nghèo l m. Ch a b n n k t xe nh b a g i . Và trên đ ng m i ngày v n có nhi u ng i dùng xe đ p, trong đó có tôi. Thú th t lúc y tôi r t thích s đ ng ph ng ti n di chuy n này.

Đ c bi t là Hà N i trong nh ng ngày l p Đông ho c v a vào Xuân. Vì khí h u lúc y mát h n nhi u so v i Sài Gòn, đ ng ph l i không quá đông đúc, ng t ng t.

Nh t là vào m i bu i sáng khi tôi đ p xe quanh h Thi n Quang tr c khi r sang ph Quang Trung đ đ n văn phòng làm vi c. Có m t chút gì đó r t yên tĩnh, r t th m ng n u không mu n nói là l a m n m i khi tôi nh l i qu a th i gian này.

Đây cũng là qu a th i gian mà tôi h c đ c r t nhi u v cách c x cũng nh văn hóa c a

ngái Bác. Không giáng ngái Nam nhá gia đình tôi và tát cá nháng ngái mà tôi đã quen biát trác khi đát chân đán Hà Nái.

Tôi còn nhá rát rõ nhán xét đáu tiên cáa tôi là sao mà nháng ngái tôi gáp há đáu có thá ăn nói... hay đán thá ! Hay hán nhiáu nháng ngái Nam mà tôi gáp cùng thái. Đàn ông, đàn bà, con trai, con gái... nhát là con gái, ai cũng có thá káchuyán nghe rát có duyên, xá sá rát khéo. Hán thá náa, trong cuác sáng giao tiáp háng ngày xem ra hình nhá há biát và thích sá dáng nhiáu táng hán (mác dù có tá tai tôi nghe lá hoác!) và nháng câu nói đùa cáa há tháng có vá chám biám hán, mang nhiáu nét án đá hán là cáa ngái Nam.

Dĩ nhiên á đây tôi chá có thá nói mát cách táng quát mà thôi vì tôi đã gáp hát đáu tát cá nháng ngái Nam có tài ăn nói. Nháng nhìn chung đó là nháng cám nhán đáu tiên cáa tôi vá ngái Bác mà vá sau này khi tôi có đáp chung sáng đái mát mái nhà cũng toàn là ngái Bác thì tôi mái cám tháy quá thát là mình cháng... sai!

Không phái ngáu nhiên mà phán lán các thành phán văn nghá sĩ trác đáu tá nhà văn, nhác sĩ cho đán nháng MC nái tiáng á hái ngoái báy giá đáu là ngái Bác nhá Nam Lác, Nguyán Ngác Ngán, Ká Duyên, v.v...

Cũng có thá vì đái đa sá mái ngái trong chúng ta nhát là nháng tháng con trai nhá tôi tháng thích nghe nháng lái nói nhá nhàng, đá tháng - nói theo kiáu má tôi là thích nghe nói “ngát” hán - nên đái vái riêng tôi, cách ăn nói và xá sá cáa ngái Bác luôn là đáu mà mát tháng ngái Nam nhá tôi nghĩ là mình nên bát chác hác hái.

Lúc nói chuyán há rát nhá nhá, láu loát. Khi giao tiáp há rát tá tán, lách sá. Hay nói theo kiáu á Viát Nam báy giá là rát “có văn hóa.” Dĩ nhiên tôi cũng biát là (sau khi chính mình đã trái qua mát sá kinh nghiám bán thân) nói “ngát” không có nghĩa là nói thát. Và giao tiáp “có văn hóa” không có nghĩa là hành đáng sau láng mình cũng y nhá váy. Vì nhá câu nói tiáng Anh mà đám bán tôi ai cũng hác nám lòng: “Words are cheap. Show me some action.” (Lái nói rá lám. Cho tôi tháy hành đáng thì tát hán!)

Lúc áy thoát đáu tôi cá nghĩ sá khác biát giáa ngái Nam và ngái Bác là do văn hóa và quá trình lách sá liên quan đán viác đáng nác á mián Bác và má mang bá cái á mián Nam. Ngái Nam phán đông đán tá mái nái, mái ngá kát háp tá nhiáu thành phán, dân tác khác nhau.

Không nhß ngßi Bßc hß “thußn” hßn và đß cß tißp thß mßt nßn vßn hßa đß cß trßng đß đß iß tßng đßi.

Cũng có thß đß là mßt trong nhßng lý do tßi sao có sß khác bißt gißa ngßi Nam và ngßi Bßc. Nhßng chßc chßn đß không phßi là lý do duy nhßt. Hay ißn nhßt.

Vì sau này khi tôi có đßp đi đßn nhißu nßi trên thß gißi thì tôi mßi nhßn thßy là ß đßu cũng vßy, không phßi chß ß Vißt Nam. Đß là ngßi ß phßng Bßc luôn xß sß khác vßi ngßi ß mißn Nam. Tß tính tßnh cho đßn cách ăn mßc. Tß Ý sang đßn Mß. Tß Úc qua đßn tßn Phi Châu. ß Ý nhßng ngßi ß phßa Bßc nhß Milan, Rome đßu thßng tß cho là hß có vßn hßa, ißch sß hßn nhßng ngßi ß mißn Nam nhß Napoli hoßc Sicily.

Ngßc iß nhßng ngßi ß mißn Nam iß thßng luôn chß bai ngßi Bßc Ý là nhßng ngßi chß bißt nói khéo đß thß, hßng iß cho mình mà không có tính thßt thßa, thân mßt nhß hß. Y chang nhß nhßng gßi chúng ta thßng nghe gißa ngßi Nam và ngßi Bßc ß...Vißt Nam!

Nßu có đßp bay đßn New York chßi vài ngày và sau đß là bßn bay ngay xußng Houston hoßc Miami đß tßm bißn thì bßn cũng sß thßy ngay sß khác bißt ß tßi sân bay mà chßng cßn phßi đi đßu xa. Tß cách ăn nói rßn rßng cho đßn cách ăn mßc ngßn gßn, đßn gißn không nhß ngßi ß New York hoßc Boston lúc nào qußn áo cũng bßn nhß bao, mßn nhß ai nßy chß bißt lo vißc riêng cßa mình, không cßn hißu mßt chß tißng Anh bßn cũng có thß cßm nhßn đß cß sß náo đßng và tính tßnh đß dßi cßa nhßng ngßi ß mißn Nam nßc Mß.

Nhßng ngßc iß ß Úc thì khác. Ngßi ß mißn Nam nhß Sydney và Melbourne iß thßng tß cho là hß có vßn hßa, ißch sß hßn ngßi ß mißn Bßc nhß Brisbane, Darwin. Hß ăn mßc cũng chßi chußt, kín đáo hßn.

Các bßn bißt tßi sao không?

Theo quyßn sách nghißn cßu nßi tißng bán chßy nhßt trong sußt hai thßp nißn qua là “Guns, Germs, and Steel” cßa Giáo Sß Tißn Sß Jared Diamond, nhßng sß khác bißt vß vßn hßa và nßn vßn minh trßi dài qua các thßi đßi iß tßt cß các nßi trên thß gißi chß đßu liên quan đßn mßt vßn đß.

duy nh&t và l&n nh&t. Đó là th&i ti&t và đ&a lý.

ở đ&u th&i ti&t kh&c nghi&t h&n, l&n h&n, ở đó ng&ng i ta s& ph&i bi&t s&ng th& h&n, toan tính h&n đ& t&n t&i và phát tri&n.

ở đ&u ở m áp h&n, g&n Xích Đ&o h&n, ở đó ng&ng i ta s& tho&i mái, vô t& h&n vì lúa lúc nào cũng có th& tr&ng, cây cũng có th& m&c. H& ít khi ph&i toan tính, lo không có gì đ& ăn, đ& s&ng còn nh& nh&ng ng&ng i ở ph&ng B&c.

Hay trong tr&ng h&p c&a Úc là ở ph&ng Nam. Và đ&n đ&n nh&ng xã h&i ở hai mi&n Nam B&c đ&ng c& t&o đ&ng cùng v&i nh&ng phong t&c, t&p quán c&a hai mi&n đ&ng c& thành hình v&i nhi&u s& khác bi&t mà chúng ta đã th&y trong t& t&ng cũng nh& văn hóa. Th&, b&n đ&ng ý v&i l&p lu&n này ch&?

ở (Ngu&n: VOA)

Hình minh h&a - Internet